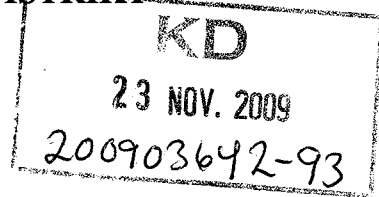

Den norske kirke
DØVEPRESTEN I DET VESTENFJELSKKE DØVEDISTRIKT

Bergen 18.11.09

Til Kunnskapsdepartementet,
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo.

HØRINGSUTTALELSE NOU 2009:18 Rett til læring

Jeg ønsker å gi noen innspill og spørsmål på det felt jeg har kontakt med til daglig, døve barns muligheter. Særlig ønsker jeg å ta til motmæle mot forslaget om å nedlegge de statlige døveskolene og inkludere døve elever og hørende som ikke har forutsetning for å kommunisere med dem.

Mine innvendinger mot utredningens forslag og synspunkter er følgende:

Utredningen tar ikke nok hensyn til at språk og kommunikasjon er en forutsetning for inkludering. Slik jeg ser det ivaretar den heller ikke barns rett til et naturlig språkmiljø. Den foreslår en organisering som for døve barns del trekker i motsatt retning av hva som er tjenlig. Dette er forståelig når en ser på utvalgets sammensetning, her savnes så langt jeg har kunnet spore, kompetanse innenfor tegnspråk og døves kultur. Når utredningen slik er skrevet i en hørende diskurs savnes dialogen med dem som berøres av organiseringen og de konsekvenser utredningen legger opp til. **Jeg mener at det trekkes forhastede konklusjoner, og ber om at en ikke følger utvalgets konklusjon om de statlige døveskolene. Da kan det heller være på sin plass med en ny del-utredning som ivaretar det språklige og kommunikative aspekt, særlig knyttet til døve.** Døve er en minoritet som ikke har mulighet til å velge inkludering gjennom andre språk enn sitt eget. Skal deres retter ivaretas mener jeg utgangspunktet må være at alle barn har rett til et naturlig språkmiljø.

1. inkludering og språk

Utredningen sier mye verdifullt om inkludering og integrering. Min sterkeste innvending er at jeg savner at utredningen tar opp temaet inkludering og språk. Enten termen er integrering eller inkludering, er forutsetningen kommunikasjon. Dersom den som inkluderes ikke kan delta i kommunikasjonen uten spesiell tilrettelegging, kan vi da i det hele tatt kalle det inkludering?

I utredningen er tegnspråk behandlet i en hørende diskurs. Det kan være greit nok, men er problematisk, og forutsetter en diskusjon om og en bevissthet på at det gjøres. Det trengs et faglig korrektiv for at ikke de uuttalte forutsetningene skal ta styringen slik at det blir tilbyders forståelse og ikke mottaker / brukers behov som blir retningsgivende. Med andre ord: faren er der for at det (igjen!) blir hørende som forteller døve hva de trenger. Da havner vi i det paradoks at den

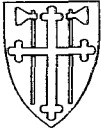
LARS HANA

Døvekirken
Kalfarv. 77
Bergen

Postadresse:
Postboks 2305 Hansaparken
5828 Bergen

Tlf. kontor: 55 56 41 24
Tlf. 55 56 41 25
E-post: lars.hana@dovekirken.no

mobiltlf: 90 11 36 82
Fax: 55 56 41 42

DØVEPRESTEN I DET VESTENFJELSKJE DØVEDISTRIKT

inkludering som en foreslår for døve elever oppleves som en ekskludering av døve i storsamfunnet.

Full inkludering av døve elever må bety at alle på skolen kan tegnspråk. Da handler det ikke om å kunne noen tegn og gjøre seg forstått, men om en språklig kompetanse for flytende kommunikasjon. Dette er selvsagt utopisk, det tar flere år å opparbeide kompetanse hos lærere og medelever. Likevel, målsettingen kan ikke være lavere, det er en underkjennelse av språkets og kommunikasjonens viktighet for utviklingen.

Hørende medelever må også ha vilje til å bruke tegn. Og dersom de bruker tegn, bruker de tegnspråk eller tegn til tale? Spørsmålene er mange.

Min erfaring med skolebesøk til integrerte døve er at de går glipp av vesentlige deler av undervisningen. Dette skjer til tross for dyktige og motiverte lærere som utvikler kompetanse og prøver å bruke den til beste for eleven. Et eksempel kan illustrere dette: Når den døve eleven venter på å få snakke med læreren i pausen snakker læreren med en annen elev. Det skjer uten tegn, og den døve frarøves muligheten til sosial læring av en situasjon som alle hørende automatisk får opplæring i.

Her må også lærerens situasjon kommenteres. For det første: tenker utvalget at døve lærere kan undervise integrert? Svaret bør være ja, både ut fra lærerens situasjon, og ut fra elevens behov for rollemodell. Dernest kommer problemet for den hørende læreren i å tilegne seg tegnspråk og døvkultur, noe som forutsetter et miljø.

2. rett til naturlig språkmiljø

Mitt utgangspunkt er at alle barn må ha rett til et naturlig språkmiljø. Da kan ikke døve presses inn i en situasjon som hele tiden krever tilrettelegging og tilpassing. Døve tegnspråkbrukere fungerer utmerket i et tegnspråkmiljø, men blir frarøvet muligheten til å fungere språklig naturlig der bare et mindretall behersker tegnspråk på en tilfredsstillende måte.

Det som her er anført gjelder også brukere av cochlea implant (CI). CI gjør ingen hørende, selv om det er et utmerket hjelpemiddel for døve i en hørende verden. Men ikke alle døve kan nyttiggjøre seg dette.

Norges Døveforbund (NDF) hilser CI velkommen, men påpeker at det ikke gjør døve hørende, og at det fremdeles er viktig med tegnspråk.

Min påstand er at hvis en med bruk av CI og "inkludering" gjør godt fungerende døve til dårlig fungerende tunghørte, er det mer et tilbakeskritt enn et fremskritt.. Spesielt fordi alternativet er godt fungerende døve som ved hjelp av CI kan fungere godt også i en hørende sammenheng.

3. en organisering som trekker i samme retning som målsettingen

Utredningen foreslår at kommunene skal ivareta opplæringen. For små grupper, som døve, vil det i de fleste kommuner være så få at det er umulig å opparbeide tilstrekkelig kompetanse. Store kommuner vil på sin side ofte unngå å gi tilbud til dem som tilhører andre kommuner, noe som jeg har erfaring for gjennom arbeid som styreleder ved Konows senter (sykehjem og bofellesskap for døve, sterkt tunghørte og døvblindblitte). En nedlegging av statlige tilbud svekker derfor tilbudet. Samtidig blir det vanskeligere å ivareta kompetanse da det blir få eller ingen sterke fagmiljøer. En organisering i kommunen motvirker det som må være intensjonen, små kommuner kan ikke ivareta dette.

Den norske kirke
DØVEPRESTEN I DET VESTENFJELSKE DØVEDISTRIKT

Så lenge det er et sentralt tilbud kan det til en viss grad forsvares at det ikke er fullgodt tilbud i distriktene. Den som likevel velger skole på hjemsted vil ha et alternativt fullgodt tilbud. Eleven kan dessuten være besøks elev ved den statlige skolen og slik regelmessig få del i et naturlig språkmiljø. Dersom dette sentrale tilbud blir borte forholder det seg annerledes.

4. sammensetningen av utvalget

Så langt jeg har kunnet bringe på det rene savner utvalget kompetanse innefor tegnspråk og døves kultur. Det forundrer meg at det er mulig å overse en gruppe på denne måten, i dag vil det (heldigvis) ikke kunne skje i forhold til den samiske befolkning. Hvorfor skal da døve holdes utenfor?

5. behov for ny delutredning

Jeg har argumentert mot utvalgets konklusjoner om nedlegging av statlige skoler for døve. Utredningen ivaretar ikke det kommunikasjonsmessige aspekt, særlig ikke med tanke på tegnspråkbrukere, og synes å ha begrenset kjennskap til døves kultur. Organiseringen som foreslås ivaretar etter min mening ikke barns rett til et naturlig språkmiljø. En naturlig konsekvens er derfor at svaret på disse spørsmålene blir et annet enn utvalget foreslår, eventuelt at de tas opp i en ny delutredning.

Skulle utredningens konsekvenser bli stående, er en minoritet bare slått sammen med andre uten å bli behandlet ut fra sin egenart og kultur. Det kan vi vanskelig være bekjent av det. Det minste som må kunne kreves er en ny utredning som tar opp disse temaene.

Vennlig hilsen

Lars Hana
døveprest

LARS HANA

Døvekirken
Kalfarv. 77
Bergen

Postadresse:
Postboks 2305 Hansaparken
5828 Bergen

Tlf. kontor: 55 56 41 24
Tlf. 55 56 41 25
E-post: lars.hana@dovekirken.no

mobiltlf: 90 11 36 82
Fax: 55 56 41 42